

Załącznik do Uchwały Nr XXXV/175/2017
Rady Gminy Lipusz
z dnia 24 kwietnia 2017 roku

**Gminny Program Wspierania Rodziny
w Gminie Lipusz
na lata 2017 – 2019**

Spis treści:	str.
I. Wprowadzenie	3
II. Podstawa Prawna	5
III. Analiza sytuacji w Gminie Lipusz	5
IV. Organizacja wsparcia	8
V. Adresaci Programu	12
VI. Cele i kierunki działań Programu.....	12
VII. Przewidywane efekty	13
VIII. Źródła finansowania Programu	13
IX. Realizacja i monitorowanie Programu	13
X. Podsumowanie.....	15

I. Wprowadzenie

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Lipusz na lata 2017 – 2019 opracowano w oparciu o art. 176 i 179 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. z 2017 r., poz. 697) w myśl, którego gmina zobowiązana jest do tworzenia gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną.

Zgodnie z art. 176 cytowanej ustawy do zadań własnych gminy należy:

- 1) opracowanie i realizacja 3 – letnich gminnych programów wspierania rodziny;
- 2) tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
- 3) tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych przez:
  - zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
  - organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
  - prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;
- 4) finansowanie:
  - podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
  - kosztów związanych z udzielaniem pomocy ponoszonych przez rodziny wspierające;
- 5) współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo – wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo – terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;
- 6) sporządzanie sprawozdań rzeczowo – finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego;
- 7) prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

Rodzina stanowi dla dziecka najlepsze naturalne środowisko, w którym otoczone jest opieką i ma możliwość zaspokajania swoich potrzeb. W prawidłowo funkcjonującej rodzinie, w systemie cenionych wartości, na plan pierwszy wysuwane jest szczęście i dobro dziecka. Jednak nie wszystkie rodziny swoje funkcje realizują w takim stopniu, by dzieci mogły się w nich prawidłowo rozwijać i czuć się szczęśliwe. W wielu dysfunkcyjnych rodzinach występują problemy, które zakłócają ich funkcjonowanie i są szczególnie groźne dla dziecka, jego rozwoju psychosomatycznego i wychowania. W rodzinach pojawiają się trudności na skutek czynników zewnętrznych (np. bezrobocie, choroba, wzrost kosztów utrzymania). Są również takie rodziny, w których źródło dysfunkcji tkwi w wielu czynnikach odnoszących się do właściwości osobowościowych członków rodziny (np. nałogi, przestępczość, przemoc, zaniedbywanie obowiązków).

Dokonujące się zmiany, postęp, szybsze tempo życia niosą za sobą wiele pozytywnych skutków, ale także pogłębiają wiele negatywnych zjawisk, takich jak: bezrobocie, uzależnienia, przemoc, przestępczość, które bardzo często powodują rozpad rodziny. Nieprawidłowe funkcjonowanie rodziny odbija się negatywnie na losach jej członków, jak i na całym społeczeństwie. Tak więc, jeśli w rodzinie pojawiają się dysfunkcje, instytucje i służby zobligowane do wspierania rodziny, zobowiązane są do podjęcia na jej rzecz określonych działań. Dlatego należy wspierać rodzinę, aby prawidłowo wykonywała swoje funkcje. Należy podjąć pracę z rodziną w jej najbliższym otoczeniu i w różnorodnych formach środowiskowych bez potrzeby odrywania dziecka od rodziny. Wszelkie działania powinny być prowadzone za zgodą rodziny i jej aktywnym zaangażowaniem, uwzględniając zasadę pomocniczości. Chodzi tutaj o obustronny wysiłek zarówno członków rodziny jak i pracowników instytucji pomocy społecznej (pracownik socjalny, asystent rodziny) zmierzający do przywrócenia naturalnych więzów i normalizacji życia rodzinnego. W swoich działaniach pracownicy socjalni, asystent rodziny mają za zadanie wspieranie i wspomaganie, a nie zastępowanie rodziców w wypełnianiu ich funkcji opiekuńczo – wychowawczych.

Rodziny dysfunkcyjne wymagają stałego monitorowania przez pracowników socjalnych, pedagogów szkolnych, pracowników służby zdrowia, policji, kuratorów sądowych i przedstawicieli innych instytucji, które mają kontakt z rodziną oraz podejmowania działań na rzecz rodziny w oparciu o sprecyzowany plan działania.

Praca z rodziną przedstawicieli służb społecznych powinna być połączona ze wsparciem ze strony środowiska, w tym również bliższych i dalszych krewnych oraz aktywnością własną ze strony rodziny. Ponadto praca z rodziną powinna być prowadzona przez odpowiednio przygotowaną kadrę, kompetentną i obiektywną.

Organizując różnorodne formy wsparcia na rzecz rodziny wieloprotymowej, należy docenić i konsekwentnie realizować zasadę podstawowej roli opiekuńczej i wychowawczej rodziny w rozwoju dziecka. Zamiast zastępować rodzinę w pełnieniu jej funkcji opiekuńczo – wychowawczej, należy ją wspierać i wspomagać tak aby przywrócić prawidłowe funkcjonowanie.

Zawarte w niniejszym programie propozycje pomocowe wspierają rodzinę w prawidłowym wypełnianiu funkcji. Założeniem Programu jest wspieranie rodziny naturalnej już na etapie, gdy problemy się zaczynają oraz eliminowanie takich sytuacji kiedy dziecko musi opuścić rodzinę.

Pozostawienie rodzin bez fachowego wsparcia i różnorodnej pomocy specjalistycznej spowoduje wzrost zjawiska dalszej degradacji rodzin i skutkować będzie różnorodnymi konsekwencjami, którymi najbardziej zagrożone będą dzieci. Priorytetem wspierania rodziny jest zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dzieci, młodzieży oraz kształtowania wartości i norm związanych z ich wychowaniem.

Podstawowym założeniem Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Lipusz na lata 2017 – 2019 jest utworzenie spójnego, scentralizowanego systemu wsparcia dzieci oraz wsparcia rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Wszelkie działania służb i instytucji pracujących na rzecz dobra dziecka i rodziny powinny być zintegrowane i uwzględniać prawo do zachowania tożsamości dziecka i jego prawa do utrzymania kontaktów z rodzicami. Realizowane w ramach Programu zadania koncentrować będą się nie tylko na dziecku, ale również na całej rodzinie jako podstawowej komórce społecznej, przede wszystkim w sytuacjach, gdy dziecko zostanie umieszczone poza rodziną biologiczną, w celu odzyskania przez nią funkcji opiekuńczej.

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Lipusz na lata 2017 – 2019 stanowi samodzielny program, służący wspieraniu rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych.

Program będzie miał zatem charakter zróżnicowany, zarówno profilaktyczny jak i interwencyjny, w zależności od celów i poszczególnych zadań prowadzących do ich realizacji.

II. Podstawa Prawna

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Lipusz na lata 2017 – 2019 określa zadania własne gminy wynikające z:

1. Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017 r., poz. 697).
2. Ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2016 r., poz. 930 ze zm.).
3. Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1390).
4. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2016 r., poz. 487 ze zm.).
5. Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2016 r., poz. 224 ze zm.).

III. Analiza sytuacji w Gminie Lipusz

Rodziny z trudnościami opiekuńczo – wychowawczymi stanowią część klientów pomocy społecznej. Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu własnych dzieci łączy się z dysfunkcjami takimi jak: uzależnienia, przemoc domowa, zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, problemy w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich i zawodowych.

Gminę Lipusz według stanu na dzień 31 grudnia 2016 r. zamieszkuje **3.681** mieszkańców. W 2016 roku z pomocy społecznej korzystało **227** rodzin (łącznie liczba osób w tych rodzinach to 751 osób). Dożywianiem dzieci w szkole objęto **309** dzieci.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipuszu w 2016 r. udzielił pomocy osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

- ubóstwa (dochody rodziny poniżej kryterium dochodowego) – **94 rodziny**;
- bezrobocie – **41 rodzin**;
- niepełnosprawności – **54 rodzin**;
- długotrwałej lub ciężkiej choroby – **28 rodzin**;
- przemocy w rodzinie – **1 rodzina**;
- potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności – **32 rodziny**;
- alkoholizmu lub narkomanii – **2 rodziny**.

Głównymi powodami przyznawania pomocy było ubóstwo, niepełnosprawność, bezrobocie, wielodzietność oraz potrzeba ochrony macierzyństwa.

Ośrodek Pomocy Społecznej udzielił wsparcia w postaci pracy socjalnej **26 rodzinom** w których zamieszkiwało 77 osób.

Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie rozpatrzył **3 niebieskie karty**, gdzie w dwóch przypadkach przyczyną przemocy był alkohol.

Aktualnie żadne dziecko z terenu gminy Lipusz nie przebywa w rodzinie zastępczej natomiast jedno dziecko jest umieszczone w placówce opiekuńczo – wychowawczej.

W 2016 r. zdiagnozowano problemy opiekuńczo – wychowawcze w **8 rodzinach** (39 osób w rodzinach), które zostały objęte pracą asystenta rodziny.

W Gminie Lipusz działa świetlica opiekuńczo – wychowawcza w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Zadaniem świetlicy jest praca z dziećmi i młodzieżą z rodzin dysfunkcyjnych. W świetlicy pracuje się z dziećmi w dwóch grupach wiekowych: pierwsza – w wieku od 7 do 12 roku życia, druga – w wieku od 13 do 15 roku życia. Obecnie do świetlicy uczęszcza **16 dzieci**.

W ramach organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży z terenu Gminy Lipusz uczestniczyły w dniach od 28.06.2016 r. do 11.07.2016 r. w Koloniach letnich w Lęborku (**4 dzieci** z 3 rodzin objętych wsparciem). Organizatorem wypoczynku było Kuratorium Oświaty w Gdańsku.

Natomiast w środowisku lokalnym jednym z organizatorów czasu wolnego dzieci i młodzieży z terenu Gminy Lipusz był Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji w Lipuszu, który w 2016 r. organizował:

1. W okresie ferii zimowych wyjazdy do:
  - Aquaparku w Bytowie (2 wyjazdy po **43 osoby**);

- Kina Remus w Kościerzynie – **50 osób**;
  - Ergo Areny w Trójmieście – **50 osób**;
  - Kręgielni w Chojnicach (2 wyjazdy po **52 osoby**).
2. Bale karnawałowe dla dzieci w wieku przedszkolnym (**100 osób**) oraz szkoły podstawowej kl. I – III (**200 osób**).
  3. Pół kolonie w dniach od 04.07.2016 r. do 08.07. 2016 r. w których uczestniczyło **27 dzieci** biorących udział w:
    - warsztatach z malowania kubków oraz szycia misiów w Gospodarstwie agroturystycznym Zielony Kot;
    - grach i zabawach;
    - odwiedzinach w Gospodarstwie Agroturystycznym połączonych z pobytem nad jeziorem;
    - wycieczce do Bytowa;
    - warsztatach manualnych i małego kucharza;
    - wycieczce do kina;
    - wycieczce do Studzienic.
  4. Przedstawienia teatralne w plenerze w okresie letnim oraz jesiennym:
    - „Pinokio”;
    - „Sklep z zabawkami”;
    - „Pory roku”;
    - „Morska Przygoda”.

W każdym z przedstawień uczestniczyło **od 20 – 30 osób**.
  5. Przedstawienie teatralne w sali GOKSiR pod tytułem „W domku baby jagi” dla klas I – II Szkoły Podstawowej – uczestniczyło **150 osób**.
  6. Warsztaty z pieczenia pierników dla klas I - III Szkoły Podstawowej – uczestniczyło **200 osób**.
  7. Spotkanie Mikołajkowe, które odbyło się 9 grudnia 2016 r. w hali Sportowej w Lipuszu – wzięło udział **230 osób** biorących udział w kiermaszu świątecznym, występach dzieci z Chóru szkolnego, koncercie Szymona Wydry & Carpe Diem. Atrakcją dla młodszych dzieci były „dmuchańce”.

Program wspierający rodziny wielodzietne „Karta Dużej Rodziny” w Gminie Lipusz to Lipuska Karta Dużej Rodziny. Celem programu jest między innymi promocja modelu rodziny wielodzietnej, kształtowanie jej pozytywnego wizerunku jak również zwiększenie szans rozwoju dzieci i młodzieży z rodzin wielodzietnych.

Lipuska Karta Dużej Rodziny uprawnia do korzystania z ulg dla dużych rodzin, które zamieszkują na terenie gminy. Program funkcjonuje od 1 czerwca 2015 roku. Karta ułatwia rodzinom korzystanie z oferty kulturalnej, sportowej i edukacyjnej. Rodziny 3+ otrzymują zniżkę na bilety wstępu i zajęcia w Gminnym Ośrodku Kultury Sportu i Rekreacji w Lipuszu, Kościerskim Domu Kultury – kino Remus, Kompleksie Basenowo – Rekreacyjnym w Bytowie, Kaszubskim Centrum Sportowo – Rekreacyjnym Aqua Centrum w Kościerzynie oraz sklepie DWS w Kościerzynie.

W naszej gminie Lipuską Kartę Dużej Rodziny w 2016 roku otrzymały **102 osoby**: 39 rodziców, 63 dzieci. Karta została przedłużona **233 osobom** na kolejny rok.

Na rok szkolny 2016/2017 przyznano 41 decyzjami administracyjnymi stypendia socjalne dla **73 uczniów** z terenu Gminy Lipusz.

W grudniu 2016 r. Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipuszu wskazał 11 rodzin z terenu Gminy Lipusz do otrzymania pomocy z programu Szlachetna Paczka – pomoc otrzymały **3 rodziny**.

IV. Organizacja wsparcia

Obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej, w zakresie ustalonym ustawą, spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej.

Obowiązek, o którym mowa, jednostki samorządu terytorialnego oraz organy administracji rządowej realizują w szczególności we współpracy ze środowiskiem lokalnym, sądami i ich organami pomocniczymi, Policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi.

Profilaktyka – wspieranie rodziny:

Wspieranie rodziny powinno być w miarę możliwości wczesne i mieć charakter profilaktyczny i ochronny. Priorytetem wspierania rodziny jest zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dzieci, młodzieży oraz kształtowanie wartości i norm związanych z ich wychowaniem.

W Gminie Lipusz zadania w obszarze profilaktyki i pomocy dziecku w rodzinie ujęte są również w Gminnym Programie Profilaktyki i Przeciwdziałania Alkoholizmowi oraz Gminnym Programie Przeciwdziałanie Narkomanii.

Działania profilaktyczne w w/w programach skierowane są przede wszystkim do rodzin wychowujących dzieci, a jednocześnie niewydolnych wychowawczo, dotkniętych przemocą, ubogich i zagrożonych ubóstwem, przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych.

Rodzinie takiej zapewnia się wsparcie, które polega w szczególności na:

- analizie sytuacji rodziny;
- wzmocnieniu roli i funkcji rodziny;
- rozwijaniu umiejętności opiekuńczo – wychowawczych rodziny;
- podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny;
- pomocy w integracji rodziny;
- przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny;
- dążeniu do reintegracji rodziny.

Rodzina może otrzymać wsparcie poprzez działanie tj. asystentów rodziny, placówek wsparcia dziennego, rodzin wspierających oraz innych podmiotów lub instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny. Wspieranie rodziny jest prowadzone w formie pracy z rodziną oraz pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

Praca z rodziną:

Praca z rodziną powinna być możliwie wcześnie podejmowana i prowadzona przez profesjonalnie przygotowaną kadre.

Praca z rodziną realizowana jest poprzez: konsultacje i poradnictwo specjalistyczne, terapie i mediacje, usługi dla rodzin z dziećmi, pomoc prawną, szczególnie w zakresie prawa rodzinnego.

Pomoc rodzinie powinna opierać się na sprawnie prowadzonej komunikacji i informacji na rzecz dziecka i rodziny. Istotnym we wzmocnieniu systemu opieki nad dzieckiem jest budowanie w środowisku lokalnym systemu informacyjnego polegającego przede wszystkim na zgłaszaniu każdej niepokojącej informacji na temat dziecka do Ośrodka Pomocy Społecznej.

W pracy z rodziną ważna jest koordynacja działań wszystkich instytucji i służb zobligowanych do wspierania rodziny. W Gminie Lipusz jednostką, której powierzono organizację pracy z rodziną jest Ośrodek Pomocy Społecznej. Jednostka ta realizuje zadania wynikające z szeroko rozumianej profilaktyki, konsekwentnie od wielu lat buduje lokalny system wsparcia i współpracy z osobami, instytucjami i organizacjami działającymi na polu profilaktyki i nie tylko, realizuje i prowadzi wiele działań ukierunkowanych na dziecko i rodzinę.

Asystent rodziny zajmuje się niezależnie od pracowników socjalnych, wyłącznie pomocą i pracą z rodziną. Celem pracy asystenta jest osiągnięcie przez rodzinę podstawowego poziomu stabilności życiowej, która umożliwi jej wychowanie dzieci. Jego głównym zadaniem jest niedopuszczenie do oddzielenia dzieci od rodziny oraz podjęcie działań zmierzających do zażegnania kryzysu w rodzinie. Elastyczny i nienormowany czas pracy asystenta rodzinnego służyć ma realnym potrzebom i rytmowi życia rodziny.

Rola asystenta rodziny zaczyna się już na etapie profilaktyki. Jego zadanie polega na całościowym wspieraniu rodziny wychowującej dzieci zagrożonej wykluczeniem społecznym, poprzez zmianę stosunku osób w rodzinie do własnej sprawności, podniesienie ich samooceny, wzbudzenie wiary we własne siły, a także pomoc w wykonywaniu najprostszych czynności, składający się na proces prowadzenia gospodarstwa domowego. Działania asystenta rodziny mają wspomagać rozwój kompetencji wszystkich członków rodziny tj. rodziców, dzieci, czemu służy indywidualne podejście do rodziny i jej problemów. Asystent rodziny nie przejmuje działań za rodzinę, jedynie wspiera ją w wykonywaniu określonych obowiązków jak i również w podjętych działaniach, pokazuje jakie efekty przyniesie ich praca oraz ukierunkowuje te działania w taki sposób, aby przyniosły one zamierzone efekty.

Asystent rodziny w swojej pracy korzysta z pomocy osób reprezentujących instytucję i służby zainteresowane rozwiązaniem problemu danej rodziny.

Praca asystenta rodziny ma charakter kompleksowy. W pierwszej kolejności osoba pełniąca tę funkcję dba o rozwiązanie podstawowych problemów socjalnych rodzin (mieszkaniowych, materialnych, zdrowotnych, prawnych). Ponadto pomaga również w rozwiązywaniu problemów psychologicznych podopiecznych (emocjonalnych, rodzinnych, problemów w grupie rówieśniczej) i w razie potrzeby kieruje ich na odpowiednią terapię. Asystent rodziny wspiera również swoich podopiecznych w podejmowaniu aktywności społecznej, łagodzi ewentualne konflikty z sąsiadami, rodziną czy przedstawicielami placówek pomocy społecznej. Do jego zadań należy też motywowanie podopiecznych do podnoszenia kwalifikacji zawodowych lub kontynuowania nauki, pomoc w wyborze odpowiedniej szkoły lub kursów zawodowych, przełamywaniu kompleksów i ewentualnych kryzysów wynikających z trudności i niepowodzeń w nauce. Asystent rodziny zachęca bezrobotnych do podjęcia pracy i wspiera ich w pierwszych miesiącach zatrudnienia.

Intensywna praca asystenta z rodziną jest realizowana również w przypadku czasowego umieszczenia przez sąd dziecka poza rodziną. Wówczas zadaniem asystenta staje się nie tylko praca z rodziną w miejscu zamieszkania, ale również współpraca z rodziną zastępczą lub koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, odpowiedzialnym za dziecko umieszczone w instytucji sprawującej pieczę zastępczą, będącej w gestii powiatu, oraz z sądem. Powinien on aktywnie uczestniczyć we wszystkich działaniach zmierzających do powrotu dziecka do rodziny.

Gmina pozyskuje środki zewnętrzne na zatrudnienie asystenta rodziny w ramach resortowego programu Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej.

Pomoc w opiece i wychowaniu dziecka:

Im bogatsza oferta pomocy w najbliższym środowisku rodziny, tym większa szansa wychwycenia odpowiednio wcześniej sytuacji zagrażającej bezpieczeństwu dziecka.

Efektywnym sposobem wspierania rodziny w wychowywaniu dziecka, mimo problemów występujących w rodzinie, jest stworzenie dzieciom i młodzieży z tych rodzin możliwości pobytu w środowiskowych dziennych instytucjach wychowawczych, czyli w różnorodnych placówkach wsparcia dziennego. Placówki te powinny nie tylko organizować dzieciom czas wolny i pomoc w nauce, ale również wychowawcy w nich zatrudnieni powinni współpracować z rodzicami dziecka, szczególnie w zakresie podnoszenia świadomości i odpowiedzialności rodzicielskiej.

Rodziny wychowujące dzieci w wieku szkolnym, a zwłaszcza rodziny, które mają trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych w stosunku do swoich dzieci, potrzebują pomocy w zakresie organizowania tym dzieciom czasu wolnego, pokonywania trudności szkolnych, zaburzeń zachowania itp. W związku z tym konieczny jest rozwój różnorodnych środowiskowych form dziennej opieki instytucjonalnej nad dziećmi w wieku

szkolnym oraz instytucji wspierających rodziny w wychowywaniu i kształceniu dzieci. Rolę tę mogą pełnić placówki wsparcia dziennego oraz rodziny wspierające.

Placówki wsparcia dziennego:

Placówka wsparcia dziennego może być prowadzona w formie:

- opiekuńczej, w tym kół zainteresowań, świetlic, klubów i ognisk wychowawczych,
- specjalistycznej,
- pracy podwórkowej, realizowanej przez wychowawcę.

Rodziny wspierające:

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jako jedno z istotnych zadań w pracy z rodziną wyszczególnia wsparcie środowiska lokalnego. Ważną rolę w tym zadaniu pełnią sąsiedzi, rodziny zaprzyjaźnione, rodziny rówieśników dzieci. Zbudowanie sieci rodzin chętnych do służenia pomocą systematycznie lub w sposób doraźny stanowi nowe wyzwanie dla Ośrodka Pomocy Społecznej oraz innych instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny. Możliwość skorzystania przez rodzinę w kryzysie z pomocy innej rodziny, tzw. rodziny wspierającej może mieć nieocenione znaczenie w pracy z rodziną.

Rodzina wspierająca, przy współpracy asystenta rodziny, pomaga rodzinie przeżywającej trudności w: opiece i wychowaniu dziecka, prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych.

Zgodnie z ustawą pełnienie funkcji rodziny wspierającej może być powierzone osobom z bezpośredniego otoczenia dziecka. Rodzinę wspierającą ustanawia Wójt właściwy ze względu na miejsce zamieszkania rodziny wspieranej po uzyskaniu pozytywnej opinii Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej wydanej na podstawie przeprowadzonego rodzinnego wywiadu środowiskowego.

Zadania gminy w zakresie ustawowym obejmują również:

Współfinansowanie pobytu dziecka w pieczy zastępczej. Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej współfinansowanie pobytu dziecka w pieczy zastępczej jest zadaniem własnym gminy.

W przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej albo w rodzinnym domu dziecka gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki w wysokości:

- 1) 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 2) 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 3) 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

V. Adresaci Programu

Adresatami programu są dzieci i rodziny z terenu Gminy Lipusz, w szczególności przeżywające trudności w sferze opiekuńczo – wychowawczej, w tym rodziny, których dzieci umieszczone zostały w pieczy zastępczej, a także dotknięte przemocą, problemem uzależnień, zagrożone ubóstwem.

VI. Cele i kierunki działań Programu

Celem głównym Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Lipusz jest stworzenie optymalnych warunków do wychowywania dzieci w środowisku rodziny biologicznej oraz wspieranie rodzin dysfunkcyjnych w prawidłowym wypełnianiu obowiązków opiekuńczo – wychowawczych w Gminie Lipusz.

Cele szczegółowe:

1. Stworzenie efektywnego systemu wsparcia rodzin w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo –wychowawczych.
2. Wsparcie materialne ubogich rodzin z dziećmi z problemami.
3. Prowadzenie wszechstronnej pracy socjalnej z rodziną.
4. Podejmowanie działań w celu pozostawienia dzieci w rodzinie biologicznej oraz przywróceniu dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej rodzinom biologicznym.

Do realizacji założonych celów ustalono następujące działania:

- współpraca z instytucjami, stowarzyszeniami, organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz dziecka i rodziny;
- wspieranie rodziców w wypełnianiu funkcji opiekuńczo wychowawczych poprzez współpracę z asystentem rodziny;
- praca z rodziną w przypadku czasowego umieszczenia dziecka poza rodziną;
- zintensyfikowana praca socjalna z rodziną,
- pomoc finansowa i rzeczowa dla rodzin;
- objęcie dożywianiem dzieci i młodzieży w ramach realizacji rządowego programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”;
- przyznawanie dzieciom i młodzieży stypendiów szkolnych;
- realizacja rządowego programu dla rodzin wielodzietnych – Karta Dużej Rodziny;
- realizacja gminnego programu dla rodzin wielodzietnych – Lipuska Karta Dużej Rodziny;
- współorganizowanie wypoczynku dzieciom i młodzieży z ubogich rodzin;
- organizowanie zajęć pozaszkolnych i pozalekcyjnych;
- partycypacja w kosztach pobytu dzieci w pieczy zastępczej;
- kierowanie do instytucji oferującej poradnictwo specjalistyczne m.in. wsparcie psychologiczne, prawne itp.;
- wsparcie interdyscyplinarne rodzin zagrożonych przemocą;

- kierowanie osób uzależnionych na leczenie;
- prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny przeżywającej trudności;
- organizacja prac interwencyjnych i prac społecznie użytecznych;
- rozwijanie współpracy z instytucjami i innymi organizacjami w celu lepszego rozeznania potrzeb i organizowaniu pomocy np. Szlachetna Paczka, Caritas;
- udział pracowników socjalnych i asystenta rodziny w szkoleniach dotyczących pracy z rodziną.

VII. Przewidywane efekty

Realizacja założonych celów programowych ma doprowadzić do:

- zmiany postaw społecznych;
- zmniejszenia zjawiska wykluczenia społecznego;
- wzrostu umiejętności interpersonalnych między członkami rodziny;
- wzrostu poczucia bezpieczeństwa socjalnego;
- polepszenia współpracy między instytucjami i organizacjami zaangażowanymi w realizację Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Lipusz.

VIII. Źródła finansowania Programu

Finansowanie Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Lipusz na lata 2017 – 2019 odbywać się będzie w ramach środków z:

- budżetu państwa;
- budżetu gminy;
- środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł.

IX. Realizacja i monitorowanie Programu

Realizacja Gminnego Programu Wspierania Rodziny została zaplanowana na lata 2017 – 2019.

Realizatorami Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2017 – 2019 są:

- Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipuszu;
- Urząd Gminy w Lipuszu;
- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie;
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie Lipusz;
- Zespół Szkół w Lipuszu;
- Szkoła Podstawowa w Tuszkowach;
- Gminny Ośrodek Kultury Sportu i Rekreacji w Lipuszu;

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej – Ośrodek Zdrowia w Lipuszu;
- Posterunek Policji w Dziemianach;
- Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Gminy Lipusz;
- Powiatowy Urząd Pracy w Kościerzynie;
- Parafia Rzymskokatolicka pod wezwaniem św. Michała Archanioła w Lipuszu;
- Inne instytucje, organizacje pozarządowe, które w swojej działalności zajmują się problemami społecznymi.

Koordinatorem Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2017 – 2019 będzie Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipuszu.

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2017 – 2019 będzie realizowany poprzez:

- diagnozowanie problemów rodziny i dziecka;
- podejmowanie działań w środowisku;
- inicjowanie interwencji w uzasadnionych przypadkach;
- opracowanie i realizację planu pomocy w indywidualnych przypadkach;
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym;
- monitorowanie sytuacji rodzin, zwłaszcza niewydolnych.

W ramach realizacji Programu będą gromadzone informacje, które pozwolą na ocenę postępów, wskażą dalsze potrzeby i zrekonstruują działania, które mają dać informację zwrotną, pozwalającą na określenie i wprowadzenie dodatkowych zmian w programie.

Gminny Program Wspierania Rodziny jest dokumentem otwartym i długofalowym. Będzie realizowany przy współpracy z instytucjami, organizacjami i stowarzyszeniami oraz innymi podmiotami, które zajmują się sprawami rodziny w celu zapewnienia najlepszego efektu podjętych inicjatyw.

Ewaluacja i monitoring Programu zależne będą od występujących potrzeb rozpoznawanych i ustalanych przez podmioty zajmujące się problemami rodziny. Ewaluacja będzie miała charakter usprawniający i wskazujący kierunki ewentualnych zmian w zapisach programowych. Pozwoli na sprawdzenie efektywności i skuteczności przyjętych założeń oraz sposobu wydatkowania środków przeznaczonych na ich realizację. Z kolei monitoring pozwoli na analizę i ocenę zebranych informacji i planowanie dalszych działań oraz doskonalenie dotychczas ustalonych.

Wskaźniki realizacji poszczególnych celów:

- liczba rodzin, które otrzymały wsparcie finansowe lub rzeczowe z pomocy społecznej;
- liczba dzieci i młodzieży korzystających z Rządowego Programu „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania”;
- liczba rodzin, którym przydzielono asystenta rodziny;
- liczba rodzin, z którymi asystent rodziny zakończył pracę;

- liczba dzieci odebranych z rodziny biologicznej (gdzie pracował asystent rodziny);
- liczba przyznanych stypendiów szkolnych o charakterze socjalnym;
- liczba dzieci biorących udział w koloniach finansowanych przez Kuratorium Oświaty w Gdańsku;
- liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej;
- liczba dzieci, które powróciły do rodziny naturalnych;
- liczba dzieci uczęszczających na zajęcia do świetlicy opiekuńczo wychowawczej;
- liczba rodzin korzystającej z pracy socjalnej;
- liczba Niebieskich Kart;
- liczba osób skierowanych na leczenie odwykowe;
- liczba osób uzależnionych, które podjęły leczenie;
- udział asystenta rodziny w szkoleniach podnoszących kwalifikacje;

Monitoring i ewaluacja zapisów programowych polegają na systematycznej ocenie realizowanych działań. Dla właściwego funkcjonowania Gminnego Programu Wspierania Rodziny sporządzane będą sprawozdania rzeczowo – finansowe z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywane Wojewodzie w wersji elektronicznej z zastosowaniem systemu teleinformatycznego. Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej w Lipuszu corocznie będzie przedkładał Radzie Gminy sprawozdanie merytoryczne i finansowe łącznie ze sprawozdaniem z działalności Ośrodka.

X. Podsumowanie

Opracowany Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2017 – 2019 w Gminie Lipusz ma pozwolić na stworzenie optymalnych warunków do wychowywania dzieci w środowisku rodziny biologicznej i wspierania rodzin dysfunkcyjnych.

Skuteczność planowanych działań będzie możliwa przy współpracy i zaangażowaniu sił istniejących w środowisku lokalnym.